

Kvittering på innsendt svar på Høring - forslag til endringer i deponeringslova

Saksnummer: 22/5658

Sak: Høring - forslag til endringer i deponeringslova

Leveret: 02.01.2026 14:14

Svartype: Med merknader

Jeg svarte som: Bruker- og interesseorganisasjon

Avsender: Verdipapirforetakenes Forbund

Kontaktperson: Morten Larsen

Kontakt e-post: morten.larsen@vpff.no

Verdipapirforetakenes Forbund (VPFF) viser til høringsnotat datert 7. november 2025 om endring i deponeringslova, herunder forslag om å presisere at manglende tilbakeføring av kundemidler ved avvikling av kundeforhold etter hvitvaskingsloven § 24 fjerde ledd ikke skal være deponeringsgrunn, med unntak for foretak under offentlig administrasjon.

VPFF representerer verdipapirforetak som rapporteringspliktige etter hvitvaskingsregelverket. I denne høringen er vi særlig opptatt av utfordringene knyttet til verdipapirkonti der foretakene er kontofører investor i Verdipapirsentralen (VPS). Det er i praksis for slike konti foretakene har størst behov for en god løsning. VPFF er samtidig opptatt av at anti-hvitvaskingsarbeidet skal være risikobasert, og at effektive og rettslig avklarte prosesser for avvikling av kundeforhold frigjør ressurser som heller kan benyttes på områder med høyere risiko.

1. Overordnet syn - deponeringsadgangen er en viktig løsning for VPS-konti

VPFF støtter ikke forslaget om å avskjære deponeringsadgangen slik som foreslås. Deponering i Norges Bank har i praksis fungert som en hensiktsmessig og nødvendig «siste utvei» når kundeforhold må avvikles etter hvitvaskingsloven, men kundemidlene ikke kan tilbakeføres kunden. Foreldelsesloven § 4 gjelder ikke for VPS-konti. Dette betyr at deponering av VPS-konti i medhold av deponeringslova er eneste mulighet foretakene har til å starte en foreldelsesprosess. Uten denne, eller tilsvarende, vil kontiene leve evig. Denne problemstillingen er dessverre ikke adressert i høringsnotatet.

Videre mener vi at høringsnotatets omtale av at deponeringsordningen kan gi «uheldige insentiver» ved at foretak «slipper ytterligere oppfølging av egne kunder» ikke treffer virkeligheten for våre medlemsforetak. Deponering brukes ikke for å «unngå arbeid», men typisk etter at foretakene allerede har nedlagt betydelige ressurser i å forsøke å gjennomføre nødvendige kundetiltak.

2. Nærmere om departementets forslag til løsning

Høringsnotatet viser til Finanstilsynets veileder (rundskriv 4/2022) og uttalelsen om at kundeforholdet kan avsluttes ved å overføre utestående til «en interimskonto eller lignende», slik at plikten til løpende oppfølging opphører.

For bankinnskudd er dette en praktisk og rettslig håndterbar mekanisme, og høringsnotatet legger også til grunn at foreldelse da håndteres av de alminnelige reglene.

For **VPS-konti** er situasjonen en annen:

- Det finnes ikke en praktisk parallell til «interimskonto» i VPS.
- Forvalterkonto er ikke et relevant alternativ for dette formålet, og vil i tillegg reise konsesjons- og strukturelle spørsmål.
- En «samlekonto»-modell for verdipapirer er uegnet bl.a. av hensyn til selskaphendelser (som utbytte, fusjon/fisjon, oppkjøp etc), skattemessig inngangsverdi/realisasjon og behovet for å opprettholde investor- og instrumentspesifikk sporbarhet.

Det er derfor ikke et aktuelt alternativ å flytte kundemidler (verdipapirposisjoner) til interimskonto.

I rundskrivet skriver Finanstilsynet at de rapporteringspliktige kan «overføre utestående til en interimskonto eller lignende[vår understreking]. Finanstilsynet går ikke nærmere inn på hva som kan være lignende løsninger, men hovedtanken bak at overføring av verdier til en interimskonto anses «frigjørende» for de rapporteringspliktige må være at kunden da ikke lenger kan disponere midlene. VPFF anser derfor at lignende mekanismer som hindrer kunden i å disponere over midlene må være likeverdige løsninger.

Etter påtrykk fra kontoførerne i VPS, har VPS for en tid tilbake etablert en funksjon for sperring av VPS-konti, kalt «AML-sperre». Denne funksjonen sperrer VPS-konto for både inngående og utgående verdipapirtransaksjoner. Funksjonen kan både brukes midlertid, f.eks. i påvente av at en kunde skal levere dokumentasjon i forbindelse med løpende oppfølging, eller som en permanent løsning når kundeforholdet må avvikles i henhold til hvitvaskingsloven § 24, fjerde ledd.

Dersom adgangen til å deponere VPS-konti i Norges Bank fjernes, så legger vi til grunn «AML-sperren» i VPS aksepteres som en mekanisme som de rapporteringspliktige kan bruke når kundeforhold avvikles i henhold til hvitvaskingsloven § 24, fjerde ledd. Hovedformålet må være at kundeforholdet anses som avsluttet, og at plikten til å gjennomføre løpende oppfølging med dette opphører.

Som nevnt over er ikke verdipapirkonti, herunder VPS-konti og conti for oppbevaring av utenlandske verdipapirer som ikke er registrert i VPS, omfattet av foreldelsesloven. Bruk av AML-sperre (eller lignende funksjonalitet), i fravær av deponeringsadgang, vil derfor ikke være en fullgod løsning alene. Det må i relevant lovverk etableres regler for foreldelse i samsvar med det som gjelder for bankinnskudd.

3. Alternative løsning som kan utredes: realisasjon og konvertering til kontanter

Som et mulig alternativ (eventuelt for særtilfeller) kan det vurderes om rapporteringspliktige, under strengt avgrensede vilkår, kan realisere verdipapirer og konvertere beholdningen til kontanter, slik at beløpet kan håndteres som bankinnskudd på en interimskonto (med ordinære foreldelsesregler). Dette vil prinsipielt «løse» foreldesspørsmålet ved å bringe restansene inn i et regime som allerede er regulert.

VPFF viser i denne sammenheng til at tilsvarende problemstillinger er utredet i Sverige, jf. SOU 2023:102, hvor det blant annet vurderes løsninger der verdipapirer i inaktive kundeforhold kan realiseres og konverteres til kontanter, slik at midlene deretter kan omfattes av alminnelige regler om foreldelse. Utredningen illustrerer at manglende foreldelsesmekanismer for verdipapirkonti er et reelt strukturelt problem.

Konvertering av verdipapirer til kontanter vil også løse en annen utfordring knyttet til VPS-konti, nemlig at foretakene ikke får dekket sine løpende kostnader til kontohold. Verdipapirsentralen belaster kontoførere for kontogebyrer. For VPS-konti med lav samlet verdi av beholdningene belastes et fast månedlig kontogebyr. For konti med høyere samlet verdi av beholdningene påløper det i tillegg et verdibasert gebyr, som kan være betydelig. Over tid, vil kontoholdskostnader for avviklede kundeforhold bli vesentlige uten at aktuelle kunder har likvide midler som foretakene kan trekke i for å få dekket sine kostnader. Foretakene har heller ikke adgang til å realisere en kundes verdipapirer for å dekke disse løpende kostnadene.

Selv om slik realisasjon kunne ha sine fordeler erkjenner vi at det er forhold rundt kundevern, eiendomsrett, skatteposisjoner mv som vil kreve en grundig utredning.

4. Behov for overgangsordning: videreføring av deponeringsadgangen inntil ny løsning foreligger

VPFF er kritisk til at forslaget, dersom det vedtas uten fullgod løsning for VPS-konti, vil etterlate foretak med en varig plikt til å «holde liv i» sperrede verdipapirkonti uten reell sluttmekanisme.

Dersom departementet følger opp forslaget om endring av deponeringslova, er VPFF av den oppfatning at deponeringsadgangen for de aktuelle tilfellene videreføres inntil en helhetlig løsning for VPS-konti er etablert, som både gir adgang til endelig avvikling av kundeforhold i hvitvaskingslovens forstand (med opphør av løpende oppfølging) og som sikrer en reell foreldelsesmekanisme.

5. Øvrige merknader - utenlandske verdipapirer i depot

VPFF vil også peke på at problemstillingen beskrevet over ikke bare gjelder VPS-konti, men kan være tilsvarende for utenlandske verdipapirer oppbevart i depot. En løsning som kun bygger på VPS-spesifikke mekanismer (som AML-sperre) vil ikke fullt ut dekke dette, og departementet bør derfor omtale hvordan en helhetlig løsning også kan treffe slike beholdninger.

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på regjeringen.no.